

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

St. 14.

V Trstu 10. julija 1897.

Letnik I.

Vabilo na naročbo.

S to št. začela je „Slovenka“ drugo poluletje. Vrlim naročnicam in naročnikom, ki vedo kolike važnosti je naš list za Slovenstvo, ni treba niti omenjati, da storé točno svojo dolžnost; prosimo jih pa tudi, da vplivajo na svoje prijatelje in znance, da si naročajo in čitajo list, o katerem upamo, da bude vedno boljši in popolnejši.

UREDNIŠTVO in UPRAVNIŠTVO

Meseca julija obhaja se god teh-le slovanskih svetnikov: 1. Bogoslav, Bogovlad, 3. Nada (Nadina), 4. Prokop, 5. Ciril in Metod, 6. Domogoj, 8. Bogoslava, 15. Vlademir, 16. Ceslav, 21. Olga, 21. Ratimir, 27. Dušan.

Slovenke! Dajte svojim otrokom le slovanska imena in ne pozabite, da je dne 5. julija god naših najimenitnejših slovanskih svetnikov! Vplivajte in delajte na to, da se bude obhajal ta dan kolikor možno slovesno! Naj se netijo kresovi, razsvetluje hiše, spominjajte se sploh, kakor ktera m re naših svetih blagovestnikov!

Dekletu v tolažbo.

Prisegal je, kakó te ljubi —

Prisege té si pila slaj.

Obetal je, da te zasubi,

Ko pride s ptujega nazaj.

On ljubi me; zdaj vneta trdiš,

A težko čakaš ga, zaman.

Odpuščaš mu in spet se srdiš

Zaman na njega vsaki dan.

Na vrtu lepa roža vene,

Na jug odplul je tičev zbor;

Zavese plavajo meglene

Po dolih in vrhovih gor —

Družice tvoje z venci v lasih

Zapuščajo očetni dom,

A tvoje prsi — skoro časih

Umoril bi ljubezni dvom.

Odkar je šel, kaj je vzkalilo

In kaj usáhnilo cvetic;

Kaj dolgih, dolgih dnij minilo —

Ti nimaš njega, ne družic.

O dekle, solza te ne rosi!

Če ni ljubimec zvest ostal,

Nikar ga v sreci več ne nosi! —

Ne tebi, njemu bodi žal!

Ne tebi, ki njegá obetom

Verjela duše si zvesté,

Le njemu, ki zastonj med svetom

Iskal zvesteje bo srecé!

Ant. Medved.

Prva sreča

I.

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska po izvirniku pò slov. Adolf Pahor.

To je bilo v rani pomladi.

Aljoša in Zina Saveljeva sta še zelo mlada, rekel bi mladeniška, ker je njemu minolo še le 22 let, a njej vsega skupaj 18 in vendar je že peti dan, kar sta se vzela. Utis tega prekrasnega dne, kateri ju je z neko tajno in oblastno silo zvezal na veke, bil je v njiju še tako živ, da sta se spominjala vsake najmanje od drugih neopazene podrobnosti, in da se dosihbod še nista naveličala govoriti in slušati o njem.

Ko sta stopila iz prašnih, zaduhlih vagonov na ogromni ameriksanski parnik, in je Aljoša iznova zagledal svojo milo, rodno Volgo, bila sta še radostnejša in srečnejša, dasi sta bila tudi prej zelo srečna; no zaloga te prve, vriskajoče sreče je bila v njiju še tako velika, da je zavest o njej vedno rastla, od vsakega novega utisa, novega kraja, novega srečanja, od vsakega mejsebojnega pogleda....

Aljošino lice je bilo nekoliko razburjeno in blede in oči so mu svetile v mehkem, vlažnem blesku.

Pogled na domače kraje, kjer ga ni bilo že nad 2 leti, mu je vzbudil globoko ganjenje, in solze (srečne in radostne, kakor vse v teh prekrasnih dneh) so mu nehoté stopale v oči.

Volga, iskré se in blesté na solnci, je v široki, mogočni progí tekla v prozorno daljavo. On je molče, negibno gledal na mirno ležeče bregove, pokrite z mladim, sočnim, po smoli dišečim zelenjem, in ti bregovi, ta draga mu reka, ob kateri se je rodil in zrastel, so se mu zdeli živi, stari prijatelji, ki ga srečavajo ljubeče.

Videti vse to, biti tukaj, to čustvovati, bila mu je živa potreba, ki se je razvijala v bolešno otožnost, kadar je tega dolgo pogrešal. Proti koncu teh let, katera je moral prebiti v Petrogradu zaradi končanja vseučilišča, ga je jelo tako silno vleči domov, v vas, da je prihajal časi v neznosno, mučno stanje.

Čutil je, da iz njega nikdar ne bode mestni prebivalec, ker je že v njega naravi ležala strast do dežele. Njegov oče je vse življenje pregospodaril v vasi, in tudi v sinu se je trudil razviti in ohraniti ljubezen do tega dela, pripravljaje si iz njega pravega pomočnika, kateri ne bi dajal posestva najemnikom v roke, ampak bi nadaljeval v ljubezni njegovo delo.

In zdaj, ko je Aljoši iznova zadišal znani zrak domačih poljan, začutil je v sebi toliko mlade, široke sile, toliko goreče želje, kar najhitreje lotiti se dela, da je še živeje spoznal, kako globoko je ležala v njem ljubezen do vsega tega.

Mislil je, kako ju zdaj čakajo tam „doma“, kako se vznemirjajo, štejejo ure, oče, teta, sestre, stara Mirovna; mislil, kako iznova zagleda svoj mili dom, vrt, v katerem je poznal in pomnil vsak kotiček, polje... Zdaj je žito jelo že davno rasti, vse zeleni, lastovke pojejo... Oče piše: — „rast je čudovita...“ Ali je to malenkost? dve leti ni videl polja, v pravem gozdu ni bil... Da, tu je zdaj, iznova in na vselej se vrača v svoje rodno gnezdo in ne kakor učenec, kakor prej, ampak dorasel, samostojen, „oženjen“ človek.

Zavest, da je „oženjen“, da na njegovi skrbi in odgovornosti leži drugo, predrago mu življenje, dajala mu je neko solidnost v lastnih očeh. Krepko je stiskal malo, toplo ročico ženino, ljubeč jo v teh trenutkih še bolj, kakor svojo bodočo pomočnico in tovarišico v milem delu, kakor mater svojih bodočih otrok, kateri dorastejo in mu bodo taki pomočniki, kakor je zdaj sam svojemu očetu.

Zina je stala molče poleg svojega moža. Njeno roznato, milo ličice, pokrito še z otroškim, nežnim „puhom“ kakor na zreli breskvi, bilo je radostno in oživljeno, in po njem je igralo nehoté smehljanje, ki v teh dneh skoro nikoli ni izginilo z njega.

Ona je instinktivno uganila po izrazu Aljošinih očij, po njegovi roki, ki je razburjeno in nežno stiskala njeno roko, da se godi v njega duši nekaj prijetnega, a njej ne povsem jasnega in molčala je, bojé se, da bi ga ne zmotila s kako pusto, neprevidno besedo...

Pogled na Volgo, dasi je bila prekrasna, a njej še tuja, ni vzbujal v njej nobenega ganjenja. Ona skoro ni-

česar ni mislila, ničesar želela in samo gledala z bistro, vse zajedno lovečo radovednostjo, na vse okolo sebe. Zanimali so jo potniki, matrozi v rudečih, njej čudnih rubaškah, in svetla vodena proga blesteča kakor raztopljeno srebro, iskreča se na solnci in na videz leteča za parnikom, in vse se ji je kazalo tako novo, tako zanimivo in prekrasno, da sama ni vedela, česa bi se bolj veselila, kaj bi uaj bolj gledala...

II.

Na parniku so skoro vsi zapazili dvojico in se jeli zanimati zanjo.

Bila sta tako iskreno srečna, tako odkrito zaljubljena in tako mlada pri tem, da jima ni prihajalo v glavo, skrivati svojo ljubezen radovednim, tujim očem in zatajevati se vpríčo drugih ter kazati se hladne.

— Vi ste gotovo še mladi? — vpraševali so ju nekateri skoro sè zavistjo.

— O, da! — sta radostno odgovarjala — še le eden teden sva v zakonu!

— Nu, tu vidite! — reklo se jim je tedaj s takim glasom, kakor bi njima samima hoteli pojasniti vzrok njune nedopustne, druge dražeče sreče. In vendar je bilo v tej mladi sreči toliko mikavne zanimivosti, da so se vedli vsi nekako posebno nežno ž njima in jima nehoté želeli vsega dobrega, vsi, od kapitana, resnega, mirnega človeka, sè zagorelim licem in jasnimi, modrimi očmi, — do parniških slug, kateri so jima nekako radostno stregli, bolje nego vsim drugim. Da se pripeljeta do svojih „Jablon“, treba je nad tri dni, a že na konci prvega dne sta se seznanila z vsemi in pregledala ves parnik, katerega jima je kapitan, žele vstreči Zini, sam razkazal.

Hodila sta na krov, v spodnje prostore, ogledala tretji razred, kuhinje, stanovanje za matroze in tudi dobro ogledala vse stroje, kateri so spravili Zino celó v nekako radostno začudenje. Njena modra obleka, z belimi grahastimi pikami in usnjatim pasom ter široki, beli slamnik vse to videlo se je zdaj tu, zdaj tam, vedno poleg Aljoše, in ne samo na njunih obrazih, v njunem nasmehu in glasu, celo na malem dnu tega belega klobuka je bilo nekaj veselega, radostnega. Dasi je bilo radostno ogledovati z ljubeznivim kapitanom parnik in razgovarjati se s potniki, vendar se ji je zdelo še veseleje, kadar sta bila sama. In kadar sta prišla v stran, kjer ju niso vpraševali vsak hip kaj družega, stala sta po cele ure ob parnikovi ograji ter sklanjaje se čez njo gledala v temno globino vode, v kateri so mogočna parnikova kolesa dvigala kar slape vreče pene. Počasi so plavali mimo njiju visoki, hriboviti bregovi, pokriti večinoma z lesom, ki se je videl iz daljave kakor grmovje. Nekaj verst zaporedoma so šle gore vse enake oblike, podobne zdaj ogromnim razvezanim krajcem hleba, zdaj ostrovrhim bojavskim kapam, zdaj prehajaje v strme krednate skale. Vsak hip se je prikazala na njih vas ali selo, z belo cerkvijo na vrhu in z raznimi plóvi v nižini ob bregu.

Časi so jim prihajali proti drugi parniki, s katerimi se je pozdravljal njihov „Revun“ se svojim glasnim,

presunljivim pozdravom. Tedaj so vsi, ki so bili na krovu, jeli mahati z robci, klobuki, nastavljali binokle, in od tam so jim odgovarjali rayno tako.

In Zina je tudi radostno mahala ter se klanjala nekemu, kakor bi sedeli tam sami njeni dobri prijatelji in znanci.

— Veš! — je govorila svojemu možu, — tu so vsi kakor sorodniki mej seboj! To je tako lepo!

Nastopil je mrak. Nebo je prehajalo iz jasno modrega, žarkega, kakor bi se ohlajalo, polagoma v bledozeleno golobjo nijanso, in redke večerne zvezde so slabo migljale in se srebrile na njem.

Aljoša in Zina sta sedela, molče, stiskaje se drug k drugemu, mene se samo s kratkimi, pretrganimi opazkami, ker sta se bila že navadila razumevati drug drugega po polbesedah.

Aljoša je vedno posebno ljubil svojo milo Volgo o mraku, kadar je ona, kakor utrujena po dolgem delavnem dnevu, jela počasi, po malem miriti se, in je od vode in bregov dihala nekaka sanjava, nežna otožnost in hladna tihota... Vsi glasovi na njej so zamirali, samo časi se je čula z mimo plavajočih plovov ne glasna, otožna pesem...

Ubranost prirode se je nehote lotevala tudi ljudi; celo roznato, neskrbno Zinino ličice je lahko bledele in ona je, tiho stiskaje roko svojega moža, molče gledala v vedno bolj se zagrinjajočo daljavo bregov. Kar so se začuli od nekod, čisto blizo, izza nabrežnih grmov, slavčevi glasovi... Razlegli in utihnili čez trenotje že tam nekje daleko za goraj, katere se je ognil parnik.... In zopet iznova, kakor bi pel drugi, zazveneli so v naslednji gori in zdaj se trgali in zamirali v zraku, zdaj zopet prihajali...

— Slišiš? — vprašal je Aljoša tiho, bledé od razburjenosti, katero so budili v njem ti mili, znani mu glasovi, katerih že davno ni slišal, in Zina, kakor bi se bala, da zmoti sè svojim glasom prelive žvrgolenja, je molče prikimala.

A mrak je vedno bolj prihajal in v zgostivšem se vzduhu že ni bilo več možno razločevati gozdnega zelenja od svetlega nabrežnega peska; celó rudeče rubaške plovnikov, tako jarke po dnevu na solnci, zlivale so se v splošno sivo barvo. Nebo je povsem otemnelo in milijoni zvezd so svetili in se prelivali na njem v zlatem blesku. Odsevale so v mirni, kakor speči gladini reke in zdelo se je, da tonejo tam nekje v tajni globini....

Na ladijah so se užgali ognji in njihov sled se je videl po vodi v dolgih, rudečih, trepetajočih progah; na bregu so se tudi zasvetili ognji v vaseh in na posestvih, a kresovi, katere so ribiči kurili tam nekje, so vzplamtevali od toploga pihanja, lahko se gibajočega zraka, v rudečkastem svitu in na hip razsvetljevali obrise pri ognji sedečih ljudij. (Pride še).

Selska.

Rožmarin že zeleni.

Klinček se mi je razcevel,

Njega pa po šopek ni,

Dasi bo v vojake šel.

Zalivala slednji dan

Sem vas, rožice lepe,

Vendar, vendar bo zaman,

Če umrje mi srce.

Vida

Ada Negri.

Spisala Marica.

Velecenjena naša sotrudnica gospa Danica mi je pisala, kako je nek list očital „Slovenki“, da je sprejela v svoje predale obžalovanje, da nimamo še nobene Ade Negri. Dostavlja še gospa Danica, da se ne spominja da bi bila kaj takega prinesla Slovenka...

In kaj je, ali kaj bi bilo, ko bi to tudi res bilo v Slovenki? Kdo je ta Ada Negri, ki je nekaterim Sloveucem že strašilo? Imenujejo jo kakor neko strašilo oni, ki niso videli njenih del morda še od zunaj ne, samo zato, ker so slišali, da so jo imenovali drugi. Naše slovensko inteligentno ženstvo naj se nikar ne boji, da pojde v dno pekla, ako jo imenuje, tudi ne, ako jo čita in upam tudi ne, ako jo tako uvažuje kakor jo uvažujem jaz...

Ada Negri je še mlada, vendar je vzbudila že se svojim prvim delom „Fatalità“ zanimanje in neobično pozornost našo.

Še lepše je njeno drugo delo „Tempeste“, katerega se je natisnilo v malo dneh 5 izdaj. „Fatalità“, njena prva zbirka pesmi, doživela je že sedmo izdajo in je prevedena na angleško, francosko, a na nemško jo je med drugimi prevajalci prevel sam — Pavel Heyse. Ni je revue na starem in novem svetu, ki bi ne bila govorila o tej pesnikinji.

Genijalna pesnikinja se je rodila v Lodi, kjer je zvršila tudi tečaj učiteljske preparandije. Službovala je najprej v Motta Visconti, a po fenomenalnih uspehih svojega prvega dela „Fatalità“ prešla je v Milan na normalno „Gaetana Agnesi“.

Oblečena je vedno priprosto se zlatim križcem na vratu, a iz vse njene osebe veje ponižnost in dobrot.

Lani se je poročila, a nadejam se tudi jaz z Italijani vred, da se ni s tem poslovila od literarnega dela, katerega se je lotila s tolikim vspehom in od katerega je užila toliko zaslužene slave.

Zakaj naj bi bili Slovenci hudi na njo? Radi njenih človekoljubnih pesmi? Oglejmo si nekatere iz dela „Tempeste“!

Prva pesem se glasi: „Tebi, mati!“ kjer pravi, da se bojuje samo za njo in da samo za njo in po njej postaja „divji hrast, katerega ne upogne veter“.

V drugi pesmi vidimo žalostno selitev. Pesem pričinja:

Beda. — Stanarine niso plačali. — Revno pohištvo vrgli so jim na sredo ceste brez vsakega reda; dež moči voz, cunje ter gnjilo pohištvo. Poleg voza stopa suh delavec z upognjeno glavo, poleg njega joče žena, strgana žena z dvema otrokoma. Gredo nemirno, še sami ne vedo — kam.

Sledi grozna slika „Požar v rudniku“. Stotine in stotine ljudi pogine v rudniku in vendar, pravi pesnikinja na konci, vendar postanejo otroci onih, ki so poginili tako revno v osrčji zemlje, tudi rudokopi za slabo plačo, za malo kruha. Drug za drugim pojdejo v globino in kdo ve, ako ne zadenejo kedaj v temnih jamah, ob glasnih udarcih ob kosti svojih sorodnikov.

Blagruje na koncu požar, ki je uničil strgano revno tvojo obleko in tvoj glad o - rudokop; blagruje požar, ki je provzročil, da so se za eno uro vsaj pomilovaje spomnili nesrečnikov oni, ki ne trpe, blagruje požar, ki je vničil trud in bol ter dal namesto tega mir in pokoj. Blagruje požar, ki kliče srečnežu: „Ostavi vesele dvorane, pojdi tija, odkri se, klekni na zemljo, kjer je umrl tvoj brat na delu in na plamenu!

Ganljive so tri kratke pesmi — Žrtve — to so: učiteljica, mati in zaročenka.

Učiteljica pripravlja z udano potrpežljivostjo in ljubeznijo otroke za bodočnost...

V svoji sobi, mrzli kakor grob, ni vžila nobene sreče, ni sanjala veselih mladostnih sanj uboga in neznanca deva. Leta ji tekó enakomerno dalje, dalje...

Na vijoličastih ustnah z medlimi očmi ugasne ji v fantaziranji zadnja beseda: „Otroci.... pazite otroci!...“

Druga žrtev je mati udova, ki dela neprestano za svojo hčerko, za svoje edino dete, edino veselje.

Prestala je zanjo vse muke, da ji je dala kruha, uničevala je svoje življenje, da, kri bi ji dala iz svojih žil. Rastla je deklica kakor majnikova roža, rastla kakor kraljica pod toliko materno sladko ljubeznijo.

A ta lepota in krasota je takó ugajala komu, da jo je odnesel se sabo daleč daleč za ljubico in ženo.

Dež škropi na okno, kjer je v samotni sobi mati sama, tiha. Odpira ustni, kakor bi jo dušilo, v tem pa pomisli: Ali moja draga edinka je zdaj srečna... ter blagoslavlja izginolo hčer...

Tretja žrtev je zaročenka.

Rekel je; „Goré in ocean naju morata ločiti, ali misli na me, ko bodem daleč od tod. Čakajva! Nikdar ne zabi ti mene, nikdar ne zabim jaz tebe, dasi daleč, bodeva vendar v mislih in željah blizo“...

In čakala je; minute, ure, meseci in leta, leta mrzla, ledena brez gorkega žarka in brez cvetja za njo šla so mimo njene deviške glave; a ko je obraz izgubil pomladni cvet, ko se je vsilila guba v mrtvo obličje njeno (večen dež izdolbi kamen) tedaj je prišel on nenadoma, kakor prikazen.

Zastonj! Njiju ustne niso iskale poljubov, ona je gledala njega — gospodarja, on njo — sužnjo ter iskal

v tem mrtvilu — potez in oblik, katere je ljubil nekda in stala sta potem s pogledom oprtim v tla kakor dva hrasta, v katera je treščilo, odprl se je med njima širok propad.

Pretresujoča je „La figlia dell'aria“ nbogo prodano deklet iz cirkusa, katere spretnost in nesrečno umetnost v plesnji na vrveh riše pesnikinja z grozovito živahnostjo. V zadnjih dveh kiticah ji pa svetuje, naj po poljubi, nasmehih in cvetkah napravi začuden množici grozno in poslednje veselje: Z visokega, kjer se vrtiš brezskrbno zgreši naj ti noga in ti pade ter si — razbij kosti.

Sledi pesem: Brez dela.

Visoke, herkulove rasti, strgan, črn, išče si dela. Vprašuje že dva meseca in sedaj stoji že zopet pred nekimi vrati in prosi dela, saj ima pravi, železne roke. Odgovorilo se mu je kratko in odločno ne. On pa prosi zopet v imenu njihovih dragih mrtvih, naj ga ne odpustčajo, kajti pregrozno je odpošiljati tega, ki je lačen.

Ako verujete — Boga, sprejmite me, kajti velik greh si nakopljete na vest, ako me zapuščate, ko padam vi, ki verujete v Boga.

Odgovoril mu je negdo drug še slabim in plašnim ne, on pa je odšel, zapotekaje se in ni znil več besede.

Sledila sem mu z očmi, ko je korakal počasi pod pekočim junskim solncem, izginil mi je iz pred oči, a videla sem ga v duhu bresti po mestih in vaseh prositi zaman dela potem pa pasti in želeti si konca. Na svojem sreću sem pa čutila, kako me je težila sramota sveta.

Prihodnjič napišem še glavnih misli iz najlepših Adinih poezij, srčno želeča, da dobi ta človekoljubna pesnikinja tudi v nas prevajalca; samo varuj sam Bog prevajati jo iz nemščine.

Pvevod ima itak le polovico vrednosti originala in prevod prevoda — nobene.

Preučevaje prelepe te pesmi, prihajalo mi je sploh na misel, da dvomim, bi se li dale lepo in zvesto prevesti, poskuša naj vendar kateri naših najbolj večjih pesnikov, ki ume italijanščino popolnoma, njegovo delo bi izvestno vedeli ceniti vsi, ki imajo smisla za plemenite velike ideje v lepi obliki.

Marica.

Slovensko gospodinjstvo.

II.

Gospodinja kakor žena.

Spisala Tinica.

V prvem članku svojega spisa sem govorila o *gospodinjstvih šolah na deželi* in povdarjala potrebo istih z ozirom na socialni razvitek naroda v obče in posebej na blagostanje v ožjem domu sploh.

V prvi vrsti je vpoštevati to napravo kakor pravcato podlago zakonski in družbinski sreči, kajti hrana je prva podlaga zdravju in čistosti telesa, in duha družini, ona je podlaga soglasju mej možem in ženo. Imela sem priliko spoznavati v mnogih slučajih, da je nastal ravno radi nevednosti gospodinje, radi njene zanikernosti, razpor

med zakonskima, in mož se je bolj in bolj odvrčal od nje in od doma sploh. V tacih hipih mislila sem si vedno, kako pomilovanja vredno je dekle, koje stariši zaroče možu, ne da bi bili skrbeli za temeljito njeno izobrazbo v stroki gospodinjstva in posebno kuhinje. Doto, ki so mu jo izročili hčerjo vred, to porabi mož v zboljšanje svojega gospodarstva, žena pa, mesto da bi pospeševala blagostanje doma, vničuje ga v svoji če tudi nezadolženi nevednosti, z brezumnim in napačnim svojim gospodinjstvom. Nasledke nevednosti žene svoje in gospodinjne njegovega doma, čuti in opazi najprvo gospodar, mož njen in posledica je, da se odvrne od nje, izgubi veselje do doma in čestokrat je potem izgubljeno vse. Vsaj je mož steber in začetek družbinskemu življenju in njega osrečevati, njega zadovoljiti je prva naloga vsakere žene. Da pa ta naloga ni vsakokrat lahka in da jo množina žen popolnoma zgreši in zavozji, to je žalostna, osodepolna resnica. Možka nprav sama ob sebi že je več ali manj nagnjena k surovosti, ki posebno v hipih jeze pride do izbruha, in nelahka naloga žene je v istem hipu vbrati struno, ki pomirljivo vpliva na razdraženega moža. Zatorej je naloga žene, da tako rekoč študira svojega moža, ga opazuje v vsem njegovem početju, in na podlagi teh opazovanj se jej bode to več ali manj vsakokrat posrečilo. Radi tega pazi žena, da ti mož nikdar ne postane vsled tvoje krivde nezadovoljen, kajti na tebi samej se bode maščevalo, ako si vzbudila v njem tisto težko utešljivo silo, ki dela moža jastreba ali oroslana.

Zadovoljiti moža ni težko ženi, ki ga pozna in ki je ob enem dobra gospodinja, ki vé česa treba človeški naravi. Ako pa je storila prvi korak, ako zadovoljuje moža glede okusne hrane, koliko lajlje se jej posreči drugi korak: ohraniti ljubezen njegovo sebi in njega samega domu. Mož je pridobljen, on jej postane hvaležen, in hvaležni mož je neprecenljivi dar, katerega je prejela žena iz rok svojega Stvarnika. Prirojen je možu krepkeji značaj, in že ta mu brani biti krut, ako zavlađa v njegovem srcu čut hvaležnosti. Reklo se mi bode, koliko je mož, ki so nehvaležni in naj jim stori žena karkoli hoče. Ne oporekam, da se pokaže mož tudi res kedaj nehvaležnega, a prava žena vzame to na račun njegovih zunanjih neprijetnosti in skuša od svoje strani kolikor možno zatreti ta čut pretiranega egoizma. Najbolj neumestno pa bi bilo, ako bi žena v tistem hipu, ko je, po moževi nehvaležnosti, žaljeno njeno samoljubje, prišla z očitani.

Ženino očitanje je isti strup, s katerim umori vsa ona blaga čustva, katere je sama vzgojila v srci svojega moža. Ponos možev je tak, da ne prenese srama, in sram je isto, kar moža potare, in ga stori nestrpnega. Vendar iz tega ne sledi, da bi se morala smatrati žena služkinja možu — ne, ona smatraj moža za *element*, iz katerega raste sreča ali nesreča družine. Element je sila, in sila je steber! Žena ne more biti *pod'aga* sreči, marveč je samo *provzročiteljica sreče*.

V kratkih potezah sem povedala toraj, kaj je temelj zakonski sreči, in blagor ženi, ki to nalogo dobro

izvršuje; ona je višje bitje kakor mož, ona ga nadkrijuje, ako si ga ohrani v *trajni hvaležnosti*.

V cerkvici.

Zapeli so zvonovi,
Oj radostno so peli,
Vabili ti glasovi
So k cerkvici me beli.

In v cerkvici devico
Uzrla sem cvetočo,
Ko ženinu desnico
Podala je tresočo. —

Rudela in bledela
Ob jednom so nje lica,
V laseh pa ji drhtela
Poročna je cvetica. —

In peli so zvonovi
In v tihi dol zveneli...
So sladki ti glasovi
K združitvi srečni peli?!...

Kristina.

Sreča v nesreči.

Slika iz življenja. Spisal M. C.

(Dalje).

Kako blizo ima včasih človek svojo srečo, le seči bi bilo treba po nji. Ali se mu ni zdaj ponudila najlepša prilika, da bi ji povedal vse? In stvar bi se bila rešila v obojestransko zadovoljnost. Pa ne in ne, omahljivec je omahljivec!

Gospodičina, vi ostro sodite in sodba vaša je navidezno opravičena*.

„Ne opravičujte se“ — segla mu je hitro v besedo — „tu ni nikakega izgovora! Ako si dve ljubeči srci prisežeta zvestobo, ni je moči, ki bi mogla razrušiti to zvezo. In naj bodo zapreke še tako velike, končno se vendar — le odstranijo*.“

„Prosim, gospodičina, poslušajte me dobro! Ako bi bile stvari tako, kakor si vi mislite, potem ne bi vedel vam kaj odgovoriti.“

A vedite, da dotična deklica niti ne sluti ljubezni moje. Ona stoji tako visoko nad menoj, da si niti ne upam razložiti ji čutila svoja, ker se bojim, da ne bi vsled tega zgubil prijateljske njene naklonjenosti — in že sama misel na to pretresa mi dušo. Ker ne smem upati, da bi moja ljubezen našla odziva v njenem srcu, moram vsaj gledati, da si ohranim prijateljstvo njeno*.

„Zdaj bi vam pa morala zopet ponavljati svoje, možkemu spolu tako malo laskajoče besede. Najin pogovor vrtil se v kolobaru, vedno in vedno prihajava do tega, da vam moram očitati sramotno slabotnost*.“

„Gospodičina, vi ste neusmiljeni“.

Sledil je kratek molk. Ljudmili se je videlo, da v prsih njenih vihrá hud boj. Kakor da je prišla kar mahoma do nekega sklepa, obrnila se je hlastno k Ivanu in rekla: „Vaše zadnje očitaje je krivično in to vam hočem dokazati. Pripravljena sem namreč posredovati za vas, ako je mogoče. Poskušam jaz privedi Vas do one sreče, katere si sami ne morete ali ne znate privojevati. Zdaj pa mislim, da ste prepričani, da imam vsmiljenje z vami. Prosim Vas torej, povejte mi dotično, ki je proužročila vaše gorje. Bodite uverjeni, da zaslužim toliko zaupanja, ker se vam ni bati, da bi bila indiskretna“.

Ivan je obledel, kri mu je zastala v žilah — takega vprašanja ne bi bil pričakoval nikdar. Situacija, v kateri se je nahajal, bila je pa tudi prečudna, mučna: deklica, katero ljubi z vso gorečnostjo mladega svojega srca in s katero v primeri, so se mu zdele vse druge ženske tako ničeve, ta deklica se mu ponuja za posredovalko pri neki drugi.

„Prosim govorite“ — je zahtevala kategorično. O, da bi bila Ljudmila le slutila, kdo da je dotična „ona“, gotovo ne bi bila mu tako prigovarjala.

„Gospodičina, to bi bila moja smrt, če bi ona sé zasmehom zavrnila mojo predrznost!“

„Tega ne stori“ je odgovorila Ljudmila odločno — „in če bi storila, potem ni vredna vaše ljubezni. Ona vam zna dati nepovoljen odgovor, a spoštovanja svojega vam ne more odreči“.

Ivanu je prihajalo vedno tesneje pri srcu in kmalu se ga je polastila zavest, da se ne bo mogoče ogniti jasni izjavi; treba bo povedati vse. Zašel je že preveč v sotesko, da bi mogel nazaj. Ko Ivan le ni spregovoril ničesar, rekla mu je ona z očitajočim glasom: „Nisem mislila, da vživam pri vas tako malo zaupanja. Mislila sem, da moje besede vendar kaj veljajo pri vas. Varala sem se. Zdaj mi ne ostaja družega, nego da vas prosim oprostjenja, da sem se drznila vtikati se v vaše zadeve. Odpusčenja mi vendar ne odrečete?!“

Zdaj je bilo Ivanu konec premagovanja samega sebe.

„Gospodičina, vi zahtevate, da govorim in tudi sam sprevidim, da je najbolje tako. Obljubiti mi pa morate, da mi ostanete prijateljica, naj že pride karkoli hoče.“

Zdaj še le, zdaj je jela slutiti faktični položaj. Besede njegove so jo razburile nepopisno. Polastila se jo je slutnja, da bo ta trenutek osodepoln za vse njeno življenje. Zapuščati je jela tudi njo ona enerzija, katero je tako ostentativno kazala do sedaj.

„Govorite!“ rekla je s tihim glasom.

„Ljudmila“ — bilo je prvokrat, da jo je ogovoril krstnim imenom — „jaz bi bil rad zabranil, da ne bi prišlo do tega prizora mej nama. Prišlo je drugače. In ker je tako prišlo, hočem govoriti:“

Ko sem vas videl prvokrat, polastil se me je že nek notranji nemir, katerega si nisem mogel tolmačiti. Pozneje sem imel obilo prilike obcevat z vami in spoznavati vaša izborna svojstva. Do sedaj nepoznana čustva polnila so mi dušo in kmalu, kmalu sem vedel, da lju-

bim. Ta zavest me je prvi trenutek napolnila z nepopisno radostjo, ali le prehitro prišlo je spoznanje, da ljubim — brez upanja. In to spoznanje, gospodičina, je jedini uzrok čudnega vedenja mojega“.

Ona ga je poslušala sé solznimi očmi, a solze te so bile solze radosti, ne solze žalovanja.

Zdaj pa storite, kar se vam zdi naj primernejše“, nadaljeval je I v a n, „srce moje je posvečeno vam za vedno“.

„In moje vam“ izpregovorila je hlastno in sramožljivo povešenimi očmi, rudečica pa ji je oblila lepi obrazek čez in čez. Podala mu je roko svojo, on pa je poljubil to roko z ognjeno strastjo.

Kaj da sta govorila potem? Ljubi moj Bog, vsaj veste, kaj govoré mladi ljudje v takem položaju. Le toliko povemo, da sta prišla do sklepa, da ostane ta mlada ljubezen za sedaj njuna sladka tajnost.

VI.

— Trg * * * ima v svoji sredi obširen prostor, šetališče tržki gospódi. V enem kotu tega prostora poseda po leto in dan tržka „Dame der Halle“ — stara branjevka nizkega a obširnega telesa. Vse forme njenega telesa so tako lepo okrogle, da bi človek mislil, da je sestavljena iz samih krogel. Tu na trgu plete nogovice, prodaja kruh, žganje, češnje, jabolka, hruške — kakor letni čas ravno nanaša. Najstarejši očaki se ne vedó spominjati, da bi kedaj izostala, tudi v najhujši zimi ne. In ko bi vreme še tako razsajalo, ona sedi vendar hrabro na svojem mestu. K večemu da razpne nad sabo velik rudeč dežnik. Ta žena si je vedela priboriti neko veljavo v našem trgu in sicer tako-le:

Povod njeni vzstrajnosti namreč ni le, kakor bi mislili, skrb za ljubi kruhek; ne ne, ona ima mnogo različnih skrbij. Ta ženica je prava živa kronika, tako, da naši vrli tržani prav lahko pogrešajo lokalnega lista. Pri nji je shajališče vseh onih oseb, katerim gredó bolečine družih bolj po glavi, nego njih lastne. Pri nji se stekajo vse važne in nevažne tržke novice; pri njej je najzanesljivejši pozvedovalen zavod; ako hočeš kaj zvedeti, le k nji se obrni in vstreženo bo tvoji želji. Če se na primer začujejo iz line tužni glasovi, kateri nam javljajo, da je prenehalo biti kako tržko srce, hitro pokličejo matere svoje otroke: „Pepca, Tonče, teci, teci k K . . . povprašat, kdo je umrl!“ In Pepca in Tonče gotovo pritečeta z zaželjenim odgovorom. —

Hodi mimo, kadarkoli hočeš, nikdar ni sama. Ženica, ki gre v štacuno po olja ali soli mora in mora se malo ustaviti, skušnjava je prevelika, da bi jo mogla premagati; — dekla s škafof vode na glavi oglasi se, če ne več, saj za par besedi; — resni možaki, kateri sicer nimajo posebno v čislih babjih jezikov, ne sramujejo se, malo postati; — še celo gospoda kaplana samega, ki hodi zjutraj maševat, zvabi k sebi, da ga vpraša to ali to. Tako vidiš navadno v kolobaru okolu nje stati, stati, ali pa za njenim hrbtom ob zidu sloneti več oseb, mej katerimi je mati pekovska najznamenitejša. Tukaj se rešetajo vsi važni dogodjaji in snujejo razne kombinacije, dokler se okolu stojéci ne spomnijo, da so tudi oni nekje

doma in da je treba na ta dom tudi malo pogledati. Vsak pa gre domu se sladko zavestjo, da je potem porabil svoj čas. Pri tako živem občevanju z osobami različnih krogov ne smemo se čuditi, da branjevka vse ve — da ji je znana vsaka družinska tajnost.

In če se že toliko družih nastavlja tam okolu branjevke, zakaj bi se Ogorevčeva dekla Mica ne?! Prav Mica je posebno intimna z branjevko, in ta je od Mice zvedela že marsikatero.

Naša branjevka je namreč izvršten diplomat in zato se zvesto vklanja nazoru, da ravni pot ni zmiram najboljši pot.

S prva povprašuje po stvareh, dozdevno nikake važnosti in po mnogih ovinkih in mnogem manevriranju izvleče iz človeka, ne da bi vedel kedaj in kakó, to, kar je hotela vedeti. Tako je tudi kmalu zvedela o razmerah mej Ivanom in Ljudmilo, dasiravno je dekla Mica — katera je opravljala častno službo „postillona d' amour“ — storila sveto prisego, da ne bode črhnila besedice, živi duši ne. Zvedevši to novico, je branjevka s posebno živahnostjo vihtela igle svoje nogovice in to je bilo gotovo znamenje, da je stvar zanjo masten grizljaj. Novico to, gorko še, zaupala je seveda pekovki, pridejala nekoliko svojih, ne baš dobrotnih opazk, konečno pa vendar priporočila, da ni treba dalje praviti. „Kaj meni mari, jaz ne povem nikomur nič“ zatrčila je pekovka, dasiravno je bilo tako gotovo, kakor amen v očenašu, da te svoje obljube ne izpolni. (Pride še.)

Obleka.

Po dr. Ivanu Dežmanu.

Ako hočemo, da obleka krasi človeka, mora ona biti poleg vse elegancie jednostavna ter ne sme človeške rasti kazati ne prevelike, ne premajhne, ne sme je preveč širiti ni ožiti. Moda sama po sebi ne odločuje v tem, baš tu se kaže dober ukus in finejša naobraženost, kako se v tem ravna osebni ukus. Priprosteji ljudje, ako so gizdavi, ljubijo razne in kričeče boje in izbirajo take forme, ki bolj koljejo oči, koje so najnovejše in najsičajnejše. Toda vsak uglašen človek spozna na prvi mah nesklad med obleko in osebo, spozna plitvost dotičnega, za katero bi morebiti ne doznal, ako bi se dotična oseba oblekla v obleko, ki bi ji pristojala bolje.

V tem oziru greši se največ v rodbinah, kjer je več odraslih hčera; one se oblačijo vse jednako, da bi se nobeni ne godila krivica. Ta način je sicer ugoden, ali je kriv in večkrat nepravilčen; ker ako se dve sestri želita jednako obleči, treba je prej vprašati, sta li oni dve enake rasti, stasa in polti. Debeleja, polna in mala mora se vedno braniti nabranega pasu in života, ki pa vitki devojki lepo pristojata. Tako ne more mal klobučič lepo pristati na glavi devoyke polnih lic, kratkega in debelega vratu.

Obleka ima biti iščit proti slabemu vremenu in zato

moramo gledati, da se oblačimo vedno po letnem času, po razni toplini in vlažnosti posameznih dni.

Ali ne samo proti slabemu vremenu, ampak za štedilo telesne toplote mora biti obleka. Ako se oblačimo dovolj, moremo vzdrževati toplino telesa z manjšo količino hrane, a drugi del hrani vporablja se n. pr. za tvorenje novih iztrošenih delcev. Znano je, da tople obleke, koje ne prepuščajo gorkoti telesa v bližnji zrak izmanjšujejo željo za jedjo, to je tudi v zvezi s tem, da po letu ne čutimo tolike potrebe za jedjo kolikor po zimi.

Za lepoto obleke treba je osobito paziti na izbor boje (barve); ker nič toliko ne povišuje pa tudi nič ne zmanjšuje toliko lepote obleke, kolikor baš skladnost in neskladnost boj na njej. Gospa ali deva, katera čuti in zna sklad raznih boj, oblačila se bode vedno ukusnejše in zato bode vedno bolj ugajala nego ona, ki nema tega čuta ali ne mara zanj.

Za boje so zakoni sklada ali harmonije takovi, kakor za glasove. Znanost razlikuje tri temeljne močne boje: rdečo, rmeno in modro. Razen teh je tako zvanih komplementarnih ali dopolnilnih barv, ki ublažujejo prehode. Tako je rdečej ublažujoča in dopolnjujoča zelena boja, rmenej vijoličasta, a modrej narančasta. Zelena boja je posrednica med rmeno in modro barvo, vijoličasta med rdečo in modro, narančasta med rdečo in rmeno. Naobražen čut za barve skrbi vedno, popolnaje in posreduje, da ublažuje močne temeljne boje: rdečo, rmeno in modro. Take barve ljubijo v vaseh, kjer pogostoma vidimo vaščanske oblečice v te tri barve drugi poleg druge.

Da to teoretično trditev bolje pojasnimo na praktičen način, porečemo, da se vsaka boja ima skladati z osebo, najbolj z licem in njegovo poltjo.

Kar enemu lepo pristojata, družega kvari. Tako ne bode lepo pristojala rožnatemu licu jako rdeča obleka, ker po njej se bode videlo lice še bledejšo; ženske takega lica morale bi izbrati temnordečo barvo s tem namenom, da z nasprotno živo barvo ne povišajo bledobe. Nežno-zelena boja pristojata plavolasim, belopoltnim devojkam, ker se s tem vidi njih lice rožnato in se silno povišuje njegova lepota. Tudi modra barva daje živahnost licu blondinke, toda modrina ne sme biti premočna in preostrá, ker vsled nje izgublja lice v svoji nežnosti. Črnkam, katerih polt je bolj narančasta, ne pristojata nikakor modra boja. Od rmenje boje pobeli sicer rmenkasta polt ali ta barva ne pristojata plavih lasem. Vsaka nežna polt prihaja po rmenej barvi na modro-vijoličasto. Rmena boja pristojata vsem črnolasim, katerih polt je nekakó narančasta.

Narančasta barva je premočna za katero koli si bodi toileto; plavolaske bodo po njej modraste, a na črnkah pozelenjuje jormenkaste pege po licu. Vijoličasta barva je gotovo nepripravna za vsako lice, ker tudi temna polt se vidi po tej barvi rmenejša.

Nesvetla, bela boja pristojata vsakemu mlademu licu živahne polti, ker se lice po belej boji zdi nežnejše, osobito lepo pristojata gospem, ako izberejo belo obleko n.

pr. iz mousselina, na kojem so naši (aufputz) še bolj beli, konture se s tem oblažujejo, a koža dobiva neko eterično svetlino.

Črna boja, ki ni svetla, je bolj boja za žalovanje nego za lepoto. Svetla črnina n. pr. v svili ali v čipkah ublažuje jakost barve s tem, da boja postaja jasnejša. Črna polt ali pege na belej koži vidijo se še jasneje v črni obleki.

O boji obleke je še pristaviti to, da temna boja, osobito črna, bolj prevaja gorkoto, tedaj bolj greje in je zato pripravnejša za zimo in mrzlejše podnebje, med tem ko svetla največ bela obleka ne prevaja rada gorkote, zato je primerna za poletje in za vroče podnebje. To je že Franklin dokazal dovolj s tem, da je postavil na sneg koščke sukna raznih boj in je našel, da je največ snega skopnelo pod črnim suknom, a pod koščkom belega sukna najmanj. Razven tega, temna obleka lože pije vlago in vsakovrstne vonjave, gotovo tudi kužne, nego svetla. Zato je previdno nositi za čase kakove nalezljive bolezni svetle obleke a ne volnene in ne suknene. Razne vonjave sprejema v se največ črna boja, potem modra, potem rdeča a najmanj bela.

Tudi voda ne blapi iz vseh oblačilnih tvarin enako; najlažje hlapi iz platna a najtežje iz volne. Zato se za mrzle obkladke vedno vporablja le platno.

Da bode obleka lepa, treba je, da bode dostojna in čedna. Osobito je graje vredna vsaka decolletirana (razgaljena) moda, ker pravilo lepote se glasi: vsaka krasotica izgublja v miloti in čaru tem bolj, čim bolj kaže goloto svojih form. Zato pravi nek italijanski pesnik: čim manj se kaj odkriva, tem lepše je, ker mnogo bolj zanima blažena čednost pod pokritimi formami nego najdovršenejša lepota, ako ji odvzameš zaveso pristojnosti.

Kosmetična (ukrasna) svojstva obleke ne smejo se ločiti od zdravoslovnih, kajti trditi smemo, da vse, kar služi zdravju mora biti tudi pristojno.

Moda je, žal, čestokrat razdvojila zdravje in pristojnost, zahtevajoča od sveta, da se prikazuje v takih odevnih načinih, koji niso baš za zdravje, a dopuščajo nasprotno takove načine, koji niso taki, kakor velevalo stalni zakoni pristojnosti.

(Pride še.)

Marica.

Ljubezen.

Vesna mi je spletla sen
In mi dušo ž njim ovila,
Hipoma me je, kot čar.
Tajnostna prevzela sila...

Oj ljubezen, bájni sen,
Tkan v zeleni mesečini,
Nežen, kakor vonj vijol,
In mamljiv kakor jasmini!

Vida.

Shod slovenskih književnikov in umetnikov.

Izvršila se je velika ljubljanska slavnost — blagoslovljenje zastave — slavnost, h kateri so prihiteli rojaki iz vseh krajev slovenske zemlje; bliža se drug narodni praznik — skupščina družbe Cirila in Metoda, kateremu bođe sledila neposredno dvojna slavnost v Celji: otvoritev narodnega doma in blagoslovljenje sokolske zastave in tudi veliki običajni koncert pevskih društev na Štajerskem in daleč. Vendar ne čujemo ni z daleka, bode se li tudi vršil *tolí potrební* shod slovenskih književnikov in umetnikov.

„Sl. narod“ je prinesel prvi to idejo ter v istih važnih člankih tudi pokazal navodila, po katerih bi se imel shod vršiti. Dasi je bila ideja za prosveto našega naroda prezanimiva, vendar ni našla dovolj odziva niti približno toliko ne, kolikor je ideja vredna uvaževanja. Morebiti pa, da merodajni krogi delajo na tihem na to, da bi se uresničila ta prelepa misel, kajti bilo bi res naravnost neodpustno, ako bi dotični shod ostal le — načrt.

Baš te dni tožil mi je nekdo v pismu, kako malo je v Slovencih ukusa za leposlovje, kako malo trezne sodbe je v nas ter kako malo slovstvene kulture.

In res roko na srce, pa recimo si, da je to žalostna istina. Velika večina nima svoje lastne sodbe; govori, trdi in piše, kakor govori ali piše oni, katerega si je postavil za svoj ideal v leposlovju. A to ne samo čitatelji ampak tudi taki, ki hočejo biti pisatelji. Da, oklepajo se svojega leposlovnega ideala takó zeló, da mislijo, kakor misli on, da pišo, kakor piše on, da rabijo celó tiste fraze in besede, kakoršne rabi njihov ideal. Duho-vito se je nekdo izrazil o takem opičnem posnemanji: A je pravi „Sprachrohr“ od B.

Ne bi li imenovani shod pomogel tudi v tem oziru?

V naših šolah se mladina preveč muči z grščino, latinščino ter s premnogimi predmeti, pri tem se pa slovstvo preveč zanemarja. In tudi v jezikovnih urah se obdeluje bolj slovnica nego leposlovje in baš tu bi lahko citirala mnogo pritožeb.

Ni dolgo, odkar je posetilo nekaj mladih ljudi leposlovno jako naobraženega moža in ta mi je pisal o tistem pohodu . . . „Vneti so prav zeló za narodno stvar, literárne kulture sem našel pa prav malo v njih, kar pa moramo češče konstatovati v Slovencih. Seveda, polniti si morajo, reveži, glavo sè živimi in mrtvimi jeziki, z algebro, fiziko, kemijo brez konca in kraja. Vse to je prav in dobro, ali tudi slovstvo nekaj velja. Kako naj podpirajo domačo literaturo, če je sploh ne poznajo? *Slovstvene in umetniške omike je še prav malo, žal v Slovenicah. Prihodnji literarni shod slovenski naj do'ro prouči to vprašanje.*

Mnogo je Slovencev, ki si štejejo v dolžnost naročiti si vse knjige in časopise slovenske, toda niti zavitka ne strgajo ž njih! Čitajmo, izobrazujmo se, širimo svoje dušno obzorje! Pokažimo, da nismo inferijorno ljudstvo, kakor trde Nemci in Lahi! Treba nam je več samoza-

vesti in samoljubja ter odločnejšega naglašanja svoje individualitete, podlaga vsemu pa mora biti kultura.

Tako mi je pisal mož, ki želi, da bi se v prosveto sešel shod slovenskih književnikov in umetnikov, kjer bi se razjasnil marsikateri pojem takó n. pr., da je idealist kakor realist lahko „velik“ pisatelj, da le ne presega mej ni idealizma ni realizma, da so idealni spisi lahko prav takó lepi, kakor realni, a biti morajo na podlagi resnice in ne loviti ter tavati visoko nad zemljo, kjer ni nič; da je vspeh idealno nadahnjene ga spisa pač mnogo večji nego oni, v katerem pisatelj samo posnema realiste ako ne piše nič iz svojih izkušenj, ampak prinaša le reminiscence iz pročitanih romanov, strogo držé se struje, v katero se je sam ne vede zakaj, zaljubljen.

Povedati bi bilo treba, da je idealni Schiller velik takó kakor bolj realistično nadahnjeni Goethe, da hudomušni, nagajivi, celó cinični Heine tudi ne vživa zastonj svoje slave; da idealni Fogazzaro, eden najslavnejših živečih pesnikov in pisateljev italijanskih ne uživa ni za trohico manj slave nego realistični D'Annunzio, da idealni, rahločutni Gregorčič je baš tako velik kakor močni realistični Aškerc itd., da bi naši ljudje ne silili vsi za enim, dási nimajo ni zmožnosti, ni izkušenj istega.

Vse to bi se lahko dalo obširno razpravljati na shodu slovenskih književnikov, katerega nam vendar priredite — Vi, ki ste k temu poklicani v prvi vrsti!

Márica.

Uboga gospa Amalija!

Saljivo-resna črtica. — Spisala Demetrija.

Mogočno je stopal g. Črmelj po svojej prostornej pisarni. Pušil je smodko ter pošiljal oblake dima proti stropu. Postal je sem pa tje, ter čudno zmajal z glavo. Okoli usten mu je krožil zadovoljen nasmeh. Star kakih 45 let, bil je še vedno lep mož. Stroga kritikarica, sodila bi morda, da je g. Črmelj nekoliko preokrogel. Njemu pa debelost ni delala preglavice, saj je vedel, da njegovej velikej rasti pristojna dobro. Glavo so mu pokrivali črni, polni, sem pa tje nekoliko pobeljeni lasje. Ovalno rudeče lice, pa mu je obdajala krasna polna brada na kojoj je bil tudi jako ponosen. —

Uganiti je bilo lahko, da se šteje mož med one srečne ljudi, kojim se ni težko boriti za vsakdanji košček kruha. Vse njegovo bitje in kretanje, bilo je elegantno. Toileta izbrana, lasje počesani skrbno v dva valčka čez visoko čelo. Tudi svetili so se nekam čudno in prijetno dišali. No gospod Črmelj je menda jako nerad gledal one bele niti, koje so drzno naznanjale bližajočo se zimo. Kaj mu neki sili v tem trenutku tako poredno zadovoljni nasmeh na ustni?! Da, da, še vedno mu neopisno ugaja oni prizor iz dijaškega življenja.

Pogumno je korakal četi součencev na čelu, ko so ohlajali neukrotno nevoljico nad dvojkami v matematiki — s pobijanjem oken — g. profesorju. Še sedaj mu oni

„brin, brin“ tako krasno v spominu donit naravno. Ali joj groze! policist ga zgrabi tako nedelikatno za ramo, da bi bil najraje zaupil bolečine. O ta nepoklicani varuh postave! kar iz zemlje je zlezel. Saj so bili vendar na vseh koncih ulice varuhi postavljeni. S kratka, vtaknili so ga v luknjo.

Šola mu je dala za vselej slovo.

„Kaj naj počnem z njim?“ zdihoval je ubogi oče.

„No, tistega visokega uradnika tam pri gozdnem uradu hočem prositi, da ga sprejme v svojo pisarno.“

Višji uradnik ga je res sprejel v svoj urad. Se ve, da se je zanimal za oni neprimeren red v vedenji. Nehoté mu je všel smeh pri odkritosrčni izpovedi mladega grešnika. — Posedanje v zaduhlej sobi mlademu Tončku ni bilo všeč. Ko se mu je povedalo, da mora po končanem praktikiranju še dobro leto študirati, dospela je nevolja njegova do vrhunca. „Le ne učenja več!“ zdihal, je nejevoljen v spominih na preživelo, viharno šolsko dobo.

„Oče, ta stan ni za me!“ obrne se naravnost k temu nekega dne. Začudeno ga oče pogleda izpod čela. Neverjetne se mu zdé sinove besede.

„Menda se ti ljubi šaliti z menoj!“ zagodrnja nad njim.

„Ne, ne, učenja imam že dovolj. Ako hočem postati uradnik, moram še jedno leto mučiti se z učenjem. To pa ni za me. Ne bojte se pa, da bom pohajal. Dobil sem si delo pri našem sosedu, lesnem trgovcu. Pogoji so ugodni; jutri pojdem že tja vsaj mi ne bo vedno beračiti pri vas, za par krajcarjev!“

„Delaj kar hočeš! Brigal se ne bom za te nič več. Vselej si se kazal nevrednega sina. Storil sem za te, kar mi je bilo v moči. Kakor si bodeš postlal, tako bodeš ležal; tvoja skrb.“

Minulo je par let. Gospodar mu je bil jako premožen podjeten mož.

„O ko bi mogel jaz kedaj priti do tolikega denarja“ mislil si je Tonček v svojej mladej glavici.

„Vse je še možno!“ oglašalo se je v njem. Prihraniš si nekaj novcev; očka imajo tudi nekaj in — lep si, oženiš se lahko jako bogato!“

Minolo je zopet nekaj let. Nad vrati dvorišča v predmestji bilo je čitati: Anton Črmelj, trgovec z lesom. Zopet in zopet je čital to ime: „Vendar enkrat sam svoj gospod!“ dejal je in si vihal dolge brke.

„Še manjka marsikaj“ govoril je sam seboj, „konji, kočija, najprej seve hiša. A vse to bo tudi, le naj zvedo ljudje da se ženim bogato! Vse dobim, kar mi bo treba. A kje dobiti tako ženo? O to mi ne dela skrbi. Deset na jeden prst, samo da se zyé, da si hočem poiskati družice. Če tudi ne lepa, samo da je petična!“ tako je naš znanec končal svoj zanimiv dan, danes pač navaden samogovor.

Ko so redkozobe ženice v sosesčini zvedele za ta sklep g. Tončka, oj kako so se trudile, da bi mu poiskale ženico.

„Koliko ima?“ bilo je prvo njegovo vprašanje vselej. „15 tisoč premalo. Meni je treba več!“

Nekega dne zdrdra elegantna kočija po mestni ulici, v njej pa sedi z vsem ukusom opravljen g. Črmelj.

Črna, najmoderneje prikrojena obleka; neizogiben svetel cilindar, glace bele rokavice, to se vse tako lepo prilaga, da marsikatero žensko oko obvisi se zanimanjem na njem. Voz se ustavi nekoliko streljavov zunaj mesta. Nad vrati se svetlita v zlatih črkah besedi: Villa Amalia. „Ime je lepo“ misli si gospod Tonče, a še lepši so tisočaki; 40.000 lep denar!“

Skozi umetno železno omrežje vrta zapazi žensko bitje, v svetlo modrej obleki. Že se bliža durim, katere je hišni postrežek odprl. Za njo pa drobno koraka star gospod, njen oče.

„Čast mi je predstaviti se vam. Moje ime itd.“

„Veseli nas neopisno. Dobrodošli na našem domu. Moja hčerka Amalija, ste gotovo že vganili!“ hitel je starček, predstavlja je svojo hčer.

Čudno je bilo vendar g. Črmelju, ko je gledal pred seboj svojo izvoljeno. Čeravno ni bil tako natančen glede lepote bodoče žene, vendar si jo je mislil nekoliko lepšo. Videl jo je danes prvič. Naznanil je pismeno svojo željo in odgovorilo se mu je, da se ga pričakuje z veseljem. O ko bi le te čudne rumene barve ne imela in onih zaspanih očij! In da bi oni nos ne bil tako kljukast in velik!“

Osrči se vendar ko se domisli tisočakov.

„Privadim se“, misli si, tudi na te pogreške

No, gospodičina Amalija je bila neizmerno srečna, ko jo je gosp. Tonče obsipal z uljudnostmi in nezasluzenimi pokloni. Kako blaženo se je nasmehnila, ko je tako nežno stisnil ročico njeno ter jo rahlo poljubil. „Kje se je neki temu priučil“ mislila si je za trenutek. — Po vsem mestu se je raznesel glas, da se ženi gospica iz „Ville Amalije“. — Mimogrede omenjeno bila je Italijanka, a to g. Črmelja ni strašilo, saj je imela novce.

„Komaj v 32. letu njene dobe, rešil jo je princ iz začaranega gradu!“ norčevale so se mlade gospice iz šole gredé. Tudi prijatelji niso Črmelju prizanesli. Čestitali so mu k „izvrstnemu“ ukusu. On je imel pa za vse te porednosti, le filozofičen nasmeh češ, kaj meni lepota žene? Žena je sredstvo v dosego namena. Kako zavidljivo ga bodo ti bedaki gledali, ko se bode vozil v krasnej kočiji z najdražjimi, iskrimi konjiči? Kako nevošljivo se bodo ozirali v najlepšo hišo, ki v bodoče zraste v središču mesta! Tako in jednako se je tolažil, ko se mu je nagajalo. Bližal se je dan poroke. Razven g. Amalije se ga pač nikdo ni tako veselil nego njen oče. In ko je slednjič napočil tako težko pričakovani tronotek, blagoslovil ju je starček solznimi očmi, želeč jima vso srečo. Sreča! da, da, kako vse drvi za teboj in marsikdo misli: moja je, imam jo, v trenutku, ko mu liki opolzki jegulji izmuzne iz roke morda za vselej!

Mala, a najokusneje opravljena, na račun Amaljinih tisočakov kupljena hiša sprejela je gospodinjo med svoje zidove.

Prve dni se je kazal res uzornega soproga. Kmalu pa je začel po malem zanemarjati dom in soprogo svojo. Izgovorov mu ni nedostajalo nikdar. Vso krivdo zvalil je

na ogromno delo, koje mu prizadeva kupčija.

Gospa Amalija pa je samotna zdihovala: „Udova sem pri živem možu!“

Minolo je par let. Upanje, da jo Bog blagoslovi z otroci, zapuščalo je ubogo Amalijo bolj in bolj. Hotela je vendar imeti za to malo namestilo. Preskrbela si je lepo število dvo- in štirinogate družbe, koja jej je saj deloma krajšala dolge zimske ure. Ko često le ni mogla molčati in je možu v krepkih besedah očitala njegovo nebrižnost do nje, jemal je g. Črmelj klobuk in tiho odhajal. Kaj mu je bilo za njene solze, koje je v svoji bridkosti in onemoglej nevoljici pretakala? Vse to pa še ni bilo najhuje.

Nekega dne pride do nje stara ženica iz podstrešja.

„Gospa, povedati vam hočem nekaj, če ni res, pa recite mi, da sem grda lažnjivka. Vedno postaja tú po stopnicah. Včeraj sem videla, kako so jo gospod za brado prijeli in, in — oh, ne smem povedati. Če zvedó, takoj me iz hiše zapodé in kaj naj počnem reva potem?“

„Le brzo z besedo na dan! Jaz hočem vse vedeti, vse, razumete me, stara?“

„Ej no, če me ne ovadite vam pa povem. Poljubil jo je tudi.“

„In ona?“

„Ona se je nasmejala in ko je mene zagledala, stekla po stopnicah navzdol.“

Sicer medle, zaspane sive oči gospe Amalije imele so v tem hipu čuden sijaj. Nenavadna rudečica zalila jej je rumenkasto lice. Molčala je in siloma je zadržavala nevihto, ki je drvela na dan. Konečno se pa ni več mogla premagovati. „O tedaj ni bila moja slutnja prazna? Ta razuzdana šivilja nasmiha se vedno tako čudno, ko me sreča. A narediti hočem konec tem zahrbtnim komedijam. Iz hiše se mi mora pobrati — ta kača!“ hitela je vsa v jednej sapi. Dve debeli solzi utrnili sta se jej po lici, kateri je pa naglo obrisala, da bi jih stara ne zapazila. Ta vest jo je zadela, kakor strela iz jasnega. Kaj tacega si vendar ni mislila o svojem možu, kojega je ljubila kljub njegovim premnogim slabostim —

Gospod Črmelj se vrača navadno iz svojih kupčijskih potov, ko je miza že pripravljena. Danes pa je obednica prazna, miza pogrnjena s pisanim prtom. Črmelj stopi v ženino sobo in glej! toča se vsuje nanj. On pa vzame molče zopet klobuk in edide...

Naslednji dan je bila gospa bolna. Poslalo se je po zdravnika, ž njim pa je prišel tudi bogati očka. O, kako skrbno je pogledoval g. Tonče svojo bolno ženo! Ne za trenutek je ni zapustil. Ko sta bila zopet sama, zatrjeval jej je najsveteje, da je sama gola laž, kar se jej je povedalo. Začasno je zopet vladal mir in stari gospod ni slutil najmanj o hudem nastopu mej zakonskima. — Čez par dni jo obiše prijateljica iz bližnjega mesta. V živahnem pogovoru pride na vrsto tudi — mož. Živo jej je gospa Amalija opisala zadnjo vojsko. Tiho je prijateljica vse poslušala, zraven se pa nasmehovala nekam nenavadno. — Le ne bodi preveč optimistinja, draga moja in ne daj se varati od svojega dobrega možicelja. Vem da te zadene neprijetno kar ti razodenem, a mora

biti, da ti odprem oči. Tvojega soproga sem videla šetati z ono koketno šiviljo Regino po našem mestu. Poznam jo že izza časa, ko mi je šivala: „Je li to res možno, vzkliknila je komaj potolažena gospa Amalija, da me ta berač tako nesramno vara? Sem li to zaslužila, da mi z nezvestobo plačuje, da sem ga izvlekla iz dolgov ter ga naredila uglednega moža?! Zastonj jo je prijateljica tolažila, zaježiti ni mogla potoka vročih solz!“

„O kako brezmejno nesrečna sem, ločiti se dam od njega. Tacega življenja varuj me Bog.“ —

Začuden je pogledoval g. Črmelj vrnivši se sé svojih opravil domov ženo svojo. „Zopet nekaj!“ mislil si je, a vprašal ni po vzroku njenega vedenja. Tudi trdnega spanja pravičnega mu to ni kalilo. Gospa Amalija pa je še vedno upala, da je morda zopet pomota, da ni videla prijateljica prav. Zraven ni zatisnila vso noč očesa, ter premišljevala kako se na lastne oči prepriča, o njegovej nezvestobi. Domišlja jej je pomagala! Prihodnjega dne pokliče k sebi malo sorodnico, dvanajstletno Anko. Predloži jej listek sledeče vsebine:

Jako rada bi Vam naznanila novico posebne važnosti! Ali Vam je možno danes ob 6. pop. v spodnjem delu ljudskega vrta? Prosim pismenega odgovora, katerega denite v žekno peči pisarne svoje, da ga vzamem, ko grem po veži mimo, ne da opazi kedo. Na veselo svidenje! Srčnim pozdravom in...

Regina.

Po stopnicah priskaklja mala Anica. Gospod Črmelj stoji na vežinih durih ter prižiga smodko. Napravil se je po navadi v kavarno.

„O ti mali paglavček, kje si bila?“ Pri tetki, odgovori mu mala.

„Pa tako grde, vmazane prste imaš. Za tako učenko!“

„Nisem vedela, da imajo tetka tako poln črnilnik!“ hitela je Anka zarudevša do ušes. „Pri teti si pisala?“ vpraša zategnjeno g. Črmelj. „Čudno saj zna teta sama pisati!“ — Da, seve da znajo, a menda je bilo za koga družega, ker sem spodaj podpisala drugo ime ki se začne z besedo R. „Vsega imena tedaj ne veš?“ „Ne več.“

Čez dve uri se g. Črmelj vrne domov. Ko odpre pisarno, pade na tla listek znane vsebine. Čita ga naglo. popraska se za ušesom in se glasno zahrohoče: „O ti, tica, hotela si me vjeti a ne boš me! Le čakaj, prepričam te za vselej, da sem ti — zvest — mož. Sede, vzame polo papirja ter piše:

Gospica Regini!

Obžalujem, da ste se spozabili tako hudó ter tolmačili mojo, prirojeno mi prijaznost, tako krivo. Ako mi imate povedati kaj važnega, mogoče kar se tiče moje kupčije? — potem prosim storite to lahko v navzočnosti ljubljene mi ženke. Ona bi tak korak smatrala lahko za nezvestobo, in tega varuj Bog. Saj so jej že itak ljudje polnili ušesa z obrekovanjem, ker so naju videli na stopnicah, ko sva pregovorila kot poštena človeka par besed. Kako hudobno in krivo je to obrekovanje, veste najbolje Vi. To naj Vam bo dovolj!

Črmelj.

Položil je pismice v pečino žekno, vratca tiho zaprl,

odšel po vežnih durih, a vrnil se v hišo po dvoriščnih. Pod stopnicami bila je majhna shramba za veternece in zimska okna. Imela je malo okence iz kojega se je videlo po veži. V ta prostor je zlezal g. Črmelj. Komaj si je napravil opazovališče nekoliko primerno, že zasliši po stopnicah rahle korake. Že je v veži gospa Amalija. Previdno se ozre na vse strani. Nobene žive duše. Naglo zdrči do peči. Prav smešno se skloni k vratcem, odpre, zagrabi pismo in zdrči zopet navzgor. Z vso silo je zviti g. Črmelj zadrževal smeh, ko je videl to čudno kretanje svoje žene.

Zvečer se je vračal nekoliko prej domov. Najbrže ga je radovednost gnala, da vidi učinek svojega lista. O kako ga je gospa Amalija z veseljem sprejela! Večerja je bila imenitna. Obsipala pa je soproga z vsemi ljubeznjivostmi in prijaznostmi. Bila je danes res srečna in on se jej je smejal v pest. Je li še dolgo živela v tem prepričanji o zvestobi svojega soproga, ne vem! —

Književnost in umetnost.

Iz maloga sveta, Česki spisal Gustav Pfliger Moravski, hrvaški prevod izdala Matica Hrvatska. — Stvar ni nova, marveč že precej stara in tudi hrvaški prevod je izšel že pred lepo vrsto let. Toda uverjena sem, da našim Slovenkam ta roman še ni znan. In zakaj bi pač ne posegli včasih v literaturi nekoliko nazaj, posebno če nam ponuja kaj tako lepega, kakor baš navedeni roman. Čitala sem ga z velikim zanimanjem in obžalujem le, da ga nisem mogla čitati v izvorniku, ker žal — nisem zmožna češčine. Ker se morda večini mojih kranjskih sester tako godi, priporočam toplo hrvaški prevod, saj hrvaščina je dostopna vsakemu Slovencu brez posebnega truda. Toda k dejstvu: Pfliger nam riše v svojim romanu socialno bedo začetkom našega stoletja in pred revolucijo leta 48. Kaže nam pa tudi, kako je bil v tistej dobi še zanemarjen češki narod, kako so le tuji veljali in vspevali a domačini so bili teptani trpini. Kaže nam pa tudi, kako se je jel češki narod zavedati baš v oni dobi svoje narodnosti. Vmes pa vpleta toliko romantično ganljivih, razburjajočih in mičnih prizorov, da ne moremo knjige z lepa iz roke spustiti, dokler je do cela ne precitamo. Posebno dobro je pogodil značaje brezsrčnih, krutih nenasitnih tovarnarjev. Ob kratkem knjiga je pravi biser, kojega morem le toplo priporočati.

Danica.

Razno.

Smrt znamenite umetnice Na Dunaju je umrla 14. junija t. l. slavna dvorna igralka, K. Wolter (omozena grofinja O' Sullivan) v 63. letu svoje starosti po dolgi in mučni bolezni. — Ona je bila jedna najznamenitejših umetnic, zlasti nedosežna v klasičnih ulogah. Njeni izborni igri so se po pravici divili vsi, ki so imeli priliko prisostovati njenim igram, dasi so ji pristaši nove (moderne)

šole očitali prepatetično deklamacijo. Dvorno gledališče zadelo je s tem težka, deloma nenamerna izguba.

Blagoslovljuje zastave pevskega društva „Ljubljana“. V nedeljo, 27. junija t. l. se je slavila v Ljubljani krasna narodna slavnost, h kateri je prihitelo premnogo ljudi iz Primorske, kranjske in hrvatske. Kumovala sta gospa županja Milica Hribarjeva in gospod Vrhovnik znani občje člani rodoljub.

O banketu in zvečer komersu bilo je mnogo lepih navduševalnih govorov.

Izmed dam je govorila zastopnica tržaške ženske podružnice sv. Cirila in Metoda gospa Karla P o n i k v a r j e v a tako lepo, da je vzbudila občje priznanje.

Doma.

Kipeča cukrena voda (Moussierendes Zuckerwasser) je prav izvrstna hladilna in okusna pijača, ki tudi bolnikom prav ugaja

30--35 l. vode treba zavreti in stopiti v njej med kuhanjem 2 klg. belega cukra. Potem naj se tekočina shladi do 18° R. ter se priméša 10 klg. kvasa. Zdaj se vlije tekočina v sodček ta se postavlja v klet. Kmalo začne v sodu vreti in kvas odteče iz vehe. Včasih treba cukrene vode doliti, da ostane sod vedno tako poln, da zamore kvas odteči. Če se nič več iz soda ne dviga, se dobro zabije. Čez nekaj dnij se pogleda, ali se je tekočina že scistila. Ako je čista, se pretoci v vinske buteljke, ki pa ne smejo biti pretenke, ker bi sicer lahko počile. V vsako steklenico se dene 9--10 gr. stolčenega cukra a steklenice se dobro zamaše in zapečatijo ter se postavljajo pokonci v hladno klet. Čez nekaj dnij je pijača dobra, ko se steklenica odmaši, začne voda kipeči ko šampanje, včasih celo zamašek daleč odleti. Se boljša je voda, ako se denejo v sodček tudi lupine dveh limon.

Ta voda je zlasti v vročem letnem času prav izvrstna in hladilna.

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih registrov, brošur in plakatov po najugodnejših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquedotto 35 — TRST

Listnica uredništva.

Grešnik čakala sem do zadnjega hipa zvršetka Vašega odgovora in čudno se mi zdi, da ni došel, ker Vi ste obično točni, taktni in fini.

Chonne. Odgovorim kmalu.

Spitignev, Milan Uvetković, Podgorski: Nisem utegnila še prečitati, odgovorim v prih št.

Gosp. Fr. Lap. v Idriji. Poezije Zamejskega so izišle v Gaberščekovi slovanski knjižnici; cena nevezanemu snopiču je 36 kr.; vezanih pa ni.

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov. lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago stavlja se parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

Gabrielj

Piccoli

lekarnar

pri angelju

Ljubljani

Dnajska cesta

— Najvišje priznanje —
na II. mejnar. farm. razstavi v Pragi 1896
London—Pariz—Ženever 1892—1893.

Železnato vino

preiz ušenega, zanesljivega učinka, ima v sebi lahko prebavljiv železnat preparat, kateri učinkuje pri slabotnih, na pomanjkanju krvi in na živcih trpečih osebah, pr poročljiv posebno tudi za slabotne, blede otroke. III

Deset gramov tega preparata ima v sebi 25 miligramov železnatega kisleka in 10 miligramov izlečka iz skorje kineškega drevesa.

Lekarnar Piccoli v Ljubljani jamči za označeno, zmeraj jednako sestavo, potrjeno po kemični razkrojni dr. H. Hagerja v Frankobrodu na Odri in prof. Balt. Knapitscha, zapriseženega sodnijskega kemika v Ljubljani

Steklenica imajoča pol litra velja 1 gld., 4 pollitske steklenice 3 gld. 60 kr., franko s poštnino vred 4 gld.

Naročbe odpošiljajo se točno proti poštnem povzetju.

list zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah; pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob) po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt 3, II nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.